

«ЗАЛИШТЕ СВОЇ КВІТИ ТА ЦУКЕРКИ ПРИ СОБІ...», – Ярослава Джонсон, керуючий партнер київського офісу ЮФ «Чадборн енд Парк» про українських і американських юристок та секрети подвійного успіху в сім'ї та кар'єрі

– Пані Джонсон, на вашу думку, чи відрізняються чимось українські жінки-юристи від своїх американських колежанок?

– Істотно не відрізняються. Різними є життєві обставини, що почасти впливають на їхню здатність реалізуватися на роботі.

Юридична професія традиційно чоловіча. І так, мабуть, було в усіх країнах світу, передусім, тому що жінці складно одночасно поєднувати виконання сімейних обов'язків та юридичну кар'єру. Тим же жінкам, які це можуть робити, потрібно чимало енергії та співпраці подружжя. Юридична кар'єра – це ненормований робочий день, у багатьох випадках постійні відрядження, тобто їм доводиться багато часу не бути вдома. І коли все домашнє господарство лежить на плечах жінки, а інші при цьому свого внеску не роблять, то це їй не спрацює. Жінці для успішної кар'єри в праві потрібно, аби цього хотів і чоловік, який поруч з нею.

У цьому відношенні традиційний гендерний розподіл праці більшості українських домогосподарств, у яких очікується, що жінка робитиме *все*, не сприяє її кар'єрному росту і в праві. Українській жінці-юристу важче підтримувати баланс між професійним розвитком і сімейним життям. Для порівняння: на загал американські чоловіки, які мають університетську освіту рівня коледжу, більше надають уваги своїй сім'ї, на них більше можна поклатися в домашніх справах, й тому американським жінками легше займатися юридичною кар'єрою. Те, що жінок менше в праві, мабуть, *більше говорить про чоловіків*, аніж про жінок, особливо в такій країні, як Україна, де жінка все ще несе «потрійний» тягар.

Однак, на відміну від України, в США нікого не здивує те, що жінки посідають провідні посади в юридичних фірмах. Справедливо було також додати, що в США є поступ щодо «прийняття» жінок, очікувань від них. Почасти це тому, що жінки в США вимагають, аби їх приймали й поводитися з ними як з рівними. У США ми кажемо, що жінки підтримують половину неба, в Україні жінки все ще підтримують дві-третьні неба.

– Якщо ви українка за походженням, що вас найбільше об'єднує з українськими жінками?

– Я народилася в Бродях, неподалік Львова, мої батьки залишили Україну, коли мені було лише кілька місяців. Тому своїм зв'язком з Україною – знання мови, історії та традицій – я завдячую своїм батькам і родині в США. Хоча вважаю себе американкою в багатьох відношеннях і люблю країну, яка мене прийняла, я так само сильно люблю Україну, як і більшість українських жінок, котрі тут вирости. Цю любов я розділяю з моєю донькою, Софією, яка народилася в Чикаго, але кожне літо вже багато років і дитиною, і молодою дівчиною проводить зі мною в Києві; й нині вона в Києві, – як стипендіат програми Фулбрайта.

– Ви в Україні та інших країнах СНД вже більше 13 років. Що найбільше

здивувало вас (позитивно чи негативно) як тенденція?

– Мене весь час дивує здатність українців протистояти постійним складностям, матеріальним нестаткам, їхня спроможність виходити із складних ситуацій. Що мене також вражає – і тут дається взнаки моє американське виховання з вродженою потребою отримати швидкий результат – так це безмежне

терпіння українців, які готові терпіти умови нижче за будь-які стандарти, корумпованих державних службовців, функціонерів і суддів, неадекватність правової системи та відсутність верховенства права. У більшості західних країн такий соціальний та політичний хаос так довго б не терпіли, або ж про нього говорили б так: «ну що зробиш, саме так тут ведуть справи!». Тому мене дещо здивувала помаранчева революція, бо я не очікувала, що українці коли-небудь дійдуть до цього переломного пункту. Приємно було бачити, що в українців теж є межа терпіння.

– Що б ви назвали своїм найбільшим професійним досягненням в юридичній кар'єрі?

– Моїм найбільшим досягненням, безумовно, є успішна юридична кар'єра в двох країнах. Я мала успішну практику в США до розпаду СРСР, після чого з'явилися нові можливості та випробування. Мені поталанило практично з нічого започаткувати й розбудувати успішний юридичний офіс в Києві, розвинути визнану міжнародною спільнотою практику. Пишаюся тим, що вдалося зібрати талановитих молодих українських юристів, яким мені, разом із партнерами фірми, вдалося надати можливість здобути цікавий та, водночас, складний у плані випробування досвід. Щороку на Різдво, коли ми маємо святкову вечерю й наш стіл щоразу поповнюють нові правники, мені дувається про те, як багато долі і життів людей молодих і старших торкнувся наш офіс упродовж цих років. Я надзвичайно пишаюся тим, що ми зробили значний та позитивний внесок у щоденне життя багатьох українських сімей.

– Яке заняття ви обрали б для себе поряд чи замість юридичної кар'єри? Як ви реалізує свої нереалізовані потенціали?

– У дитинстві в мені було багато мистецького, хотіла стати архітектором.

Навіть вступила на факультет архітектури. Але помер батько і тоді я не змогла дозволити собі продовжити навчання. Зараз мене тішить те, що кар'єру архітектора довелось полишити, бо в цій професії тоді дискримінували жінок. На той час було лише кілька жінок-архітекторів, й ті вимушено проектували невеличкі будиночки, а не щось значне. Архітектори-чоловіки вважалися примадоннами, а жінкам відводився статус довічних стажистів.

За кілька років я вступила на юридичний й довідалася, що американська юридична професія щойно почала змінюватися: вона переставала бути виключно чоловічою, приймаючи й жінок. Нас було лише 2% на курсі; нині жінок майже 50% у більшості правничих шкіл.

– А чим вам припало до душі право?

– Воно подобалося мені тим, що вимагає інтелектуального напруження сил, обіцяло перспективно винагородити кар'єру. Також право дозволило мені трансформувати мої мистецькі та творчі інтереси в інший спосіб. Мені приносить насолоду працювати з клієнтами над юридичним супроводом проєктів будівництва, скажімо, готелів, стадіонів чи фабрик. Є можливість також підтримати й українське мистецтво та митців; я стала колекціонувати твори молодого українського мистецтва. Також я люблю творчо підходити до готування страв.

– Чи сумісні для жінки щасливе сімейне життя та юридична кар'єра? Як партнерство чи керівництво в юридичній фірмі може перестати бути обтяженням сімейного життя?

– Ваші запитання є, вочевидь, упередженими в тому сенсі, що наче жінки-юристи не можуть мати «щасливого сімейного життя та кар'єри» чи що «сімейне життя не сумісне з обійманням високої посади в юридичній фірмі». Особисто я щодалі більше переконуюся, що є багато способів організувати особисте та професійне життя. Організація сімейного життя насправді залежить від співпраці «пліч-о-пліч» усіх дорослих членів сім'ї. Аби один з них розвивав кар'єру, йому потрібна підтримка іншого. Підтримка ґрунтується на визнанні того, що вся сім'я, так би мовити, виграє від, наприклад, юридичної кар'єри її члена. Так і мій чоловік підтримував мене в розвитку моєї кар'єри, усіляко допомагав – опікуючись донькою, коли мене не було вдома, морально підтримуючи, вислуховуючи, слідкуючи за порядком у домашньому господарстві за моєї відсутності. Мій чоловік займався наукою і його більш гнучкий графік давав можливість «підставити плече» там, де в цьому виникала потреба, зумовлена моєю кар'єрою. Ми також стабільно добре організовані й дотримуємося системності, що теж уможливило співіснування щасливого сімейного життя та обіймання керівної посади в провідній юрфірмі.

– Як би ви прокоментували таку цифру: 17% партнерів в американських юрфірмах є жінками. Це більше ніж раніше?

– Цифра, яку ви наводите, може вводити в оману. Американська юридична

професія істотно змінилася останніми роками. Я вже говорила, що кількість жінок, які вступають і стають випускниками правничих шкіл, істотно зростала. Нині в багатьох правничих школах більше випускниць, ніж випускників, і лише незначна їх частина працює у мегаполісах, потужних юрфірмах, як-от «Чадборн». Деякі жінки починають власну практику, самостійно нею керують, маючи повний контроль над власною професійною долею. Інші ж жінки, пересвідчившись в тому, що диплом юриста коштує й дозволяє мати й неюридичну кар'єру, йдуть у бізнес чи в інвестиційну банківську справу. Частина жінок працює на неприбутковій організації, чимало з них викладає.

– А як жінки юристи в США святкують? Чи є якась особлива дата, коли їх вітають? Може розповісте про якісь цікаві спостереження чи моменти?

– У США немає якогось особливого жіночого дня і, думаю, *кожен день* повинен бути днем жіночим. Чесно кажучи, святкування Міжнародного жіночого дня в Україні та Дня матері – в інших країнах нагадує позбавлений змісту ритуал, символічний захід, і являє собою таке собі неповноцінне виправдання замість справжнього поцінування всього того, що роблять жінки. Я кажу чоловікам: «Залиште свої квіти та цукерки при собі та працюйте зі мною як рівні кожен день року».

– На вашу думку, пані Джонсон, що жінка привносить у право, на що не здатен чоловік? Що в юрбізнесі жінка робить краще за чоловіка?

– Жінки часто мають інший підхід до юрпрактики. Їм у житті почасти доводиться виступати в різних ролях й тому багато з них стали експертами з «багатофункціональності» (анг. multi-tasking), тобто виробили вміння робити багато речей одночасно. Відтак, думаю, що юристки, особливо ті, які мають сім'ю, навчилися ефективніше користуватися часом – у них роботи більше в типовий робочий тиждень. Юристки мають менше часу на відпочинок, менше ніж чоловіки займаються спортом, купують дорогі іграшки, просиджують з друзями за чаркою. Без цих розваг жінкам легше зосередитися на важливих для них речах у житті.

За моїми спостереженнями, жінки-юристи також краще працюють у колективі, вони менш конфронтуючі та, хоча й жорстко відстоюють інтереси свого клієнта, більш схильні до компромісів, коли це важливо. В плані менеджменту жінки-лідери віддають перевагу такій манері прийняття рішень, за якої ураховуються і думки інших, радше ніж командно-ієрархічного стилю, більш притананого чоловікам. Юристки, котрі посідають керівні посади, приймаючи рішення, цікавляться думкою інших співробітників. Такий стиль керівництва сприяє виробленню командного духу, дає кожному почуватися важливою частиною спільної справи.

Спілкувалася і переклав з англійської
Славик БІГУН